

TELEGRAFULU ROMANU.

Telegrafulu ese de dóue ori pre septemana: Duminec'a si Joi'a. — Prenumeratiunea so face in Sabiu la espeditur'a foiei pre afara la c. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate cátra espeditura. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

N^{ru} 67. ANULU XIX.

Sabiu, in 21 Augustu (2 Sept.) 1871.

tru celelalte párti ale Transilvanie si pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. iera pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru int'ala óra cu 7 cr. sirulu, pentru a dóu'a óre cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repofire cu 3 1/2 cr. v. a.

D o v a d a n ó u a

Despre ingrigirea si iubirea archierésca

Cátra Clerulu si poporulu credinciosu din Mitropoli'a Romániloru de Relegea greco-resariteana din Ungari'a si Transilvani'a,

Daru voue si pace, si binecuventare dela Dumnedieu Tatalu, si Domnulu nostru Iisusu Christosu !

Astadi, dupa ce amu implinitu dóue-dieci si cinci ani, de cându amu primitu asupra'mi in urm'a denumerei preinalte de Vicariu din 15/27 Iuniu 1846. cárm'a bisericei nóstre din Ardealu; astadi, cându clerulu si poporulu nostru credinciosu din Ardealu petrece, in modu serbatorescu in si afora de Biserici jubileulu acestorú dóue-dieci si cinci de ani;

astadi, cându sumu eu patrunsu de insufletirea clerului si poporului credinciosu alu Bisericei nóstre din Ardealu, ce o desvólta in díu'a de astadi, ear eu m'amu retrasu in singuretate, petrecându cu postu si rugaciuni;

astadi, dicu, me insufletiesce vapai'a inimei mele, si provóca in mine acelu doru invapaiatu, cá sa 'Ti dedicu Tie, Iubite cleru, si poporu credinciosu alu Mitropoliei nóstre nationale románe de relegea greco-resariteana din Ungari'a si Transilvani'a, cartea aceast'a scrisa, si comentata de mine, si intitulata: Enchiridionu, adeca: Carte manuale de Canóne ale unei, sántei, sobornicesci si apostolesci Biserici, si a Ti-o intinde cu asiá doru mare si sinceru, precum cerbulu doresce spre isvórele apeleru, cá dintr'ins'a asiá sa Te recrezi in religiunea, religiositatea, si in moralitatea Strabuniloru tei, precum cerbulu se recreza din isvórele apeleru, pentru ca Canónele Bisericei nóstre suntu compuse cu mare intieleptiune, si acomodate literii si spiritului invetiaturiloru celoru vecinice ale lui Christosu, si inaintea folósele teoretice si practice ale Clerului si poporului credinciosu, cáci ele cuprindu in sine invetiaturile luminatóre si civilisatóre pentru toti timpii.

Vechimea si clasicitatea Canóneloru Bisericei nóstre nu numai n'au pierdutu nimic'a pona astadi din insemnatarea lorú intensiva si estensiva, ci inca s'au maritu valórea lorú, pentru ca scimu din opuri scientifice, ca literatii natiuniloru culte si civilisate, fora deosebire de religiunea lorú, din intreag'a Europa, le studiaza, si le traducu acele in limbile lorú cá nisce produse clasice ale crestinatáti primitive, si cu laude le infatisiaza posteritáti (-).

Pre acestu adeveru cunoscutu bazându-ne, nimic'a mai bine nu putemu face, decátu aceea, cá noi sa ne tienemu credinciosu de aceste Canóne in afacerile si convictiunile nóstre bisericesci, religiose, si morale, va sa díca, de normele acelea clasice primitive crestine, care le aflámu in ele, cá sa nu vatamámu nici liter'a, nici spiritulu celu maretiu alu Cristianismului celu mai purificatu si genuinu atunci cându priceperea nóstra, sedusa de lucruri lumesci, aru voi sa faca vre-o schimbare si abatere in ele.

Sa considerámu numai aceste optu principii din Canónele Bisericei nóstre si adeca:

I. ca organismulu Bisericei nóstre recunósce de factori activi

(-) Afora de cei 9 scriitori straini despre Canónele bisericei nóstre, pe carii i-amu espusu in opulu nostru: Compendiu de Dreptulu Canonieu din a. 1868, s-fu 360, — mai amintimú aci 1, Monumentum fidei Ecclesiae orientalis, editit Ernestus Iulius Kimmel Ienae 1850. — 2, Constantini Armenopoli Manuale Legum, sive Hexabiblos, ilustravit Gustavus Ernestus Heimbach, Lipsiae 1851. — 3, Dr. Carl Joseph Hefele Conciliengeschichte, Freiburg in Breisgau, 1855. — Apoi scrierile S. Cirilu AEppu alu Alesandriei s'au edatu la Parisu in a. 1638, — ale lui S. Atanasiu la Parisu in a. 1698 — ale lui Vasiliu Mare la Parisu in a. 1730. —

numai clerulu si poporulu credinciosu egalú indreptatulu in tóte afacerile bisericesci, si nu iarta in sinulu seu nici o casta privilegiata, seau esceptionale, prin urmare nici dreptulu de patronatu; I. Corint. Capu XII, v. 14—27; Mateiu V. v. 7. — Mateiu VI, v. 12. — Luc'a XXI, v. 1. — Can. 2, I—II. —

II. ca dupa organismulu bisericei nóstre, fiii mireniloru au acela'si dreptu de a se inaintá in treapta sacerdotale pona si la treptele cele mai inalte ale preotiei, cá si fiii preotiloru, Can. 33, VI.

III. ca acela'si organismu alu Bisericei nóstre prescrie form'a sinodale, adeca constitutionale atátu pentru legislatiune, cátu si pentru administratiune a afaceriloru bisericesci, Mateiu XVIII, v. 6—7;

IV. ca nu iarta nici cea mai mica abatere unilaterale dela Canóne fora unu Sinodu ecumenicu cu voturi unanime, adeca dogme nóue, si prin astfelu de mesura univarsale pentru totu clerulu si poporulu credinciosu deobligatóre, se pastreaza sántieni'a, uniformitatea, vadi'a, si pacea Bisericei ecumenice din launtru si din afara, Can. 3, VI;

V. ca institutiunile canonice ale Bisericei nóstre orientale iarta pártiloru litigante, pre langa concesiunea Eppului eparchialu, alegerea judecatoriloru electivi spre judecarea si deciderea finale a controversiei lorú, dela carii apoi nu se mai póte apelá, Can. 9, VI. si Can. 16. Cartag.

VI. in privint'a promotiunei Clerului si a poporului credinciosu in dignitati bisericesci sta nestramutaveru acelu maretiu principiu, ca oficiele bisericesci nu atárna dela potestatea episcopiasca, ci dela auctoritatea si dignitatea Canóneloru; — Balsamonu in Coment. la Can. 39. Cartag.

VII. cá Episcopii sa fia de un'a si aceea'si nationalitate cu Mitropolitulu lorú, si nimicu mai insemnatu sa nu faca fora sentint'a lui, nici acest'a fora sentint'a Eppiloru; Can. 34. Apostol;

VIII. cá clerulu si poporulu credinciosu sa ceteasca bibli'a, de unde urmeaza 1) cá bibli'a trebuie sa se traduca in limbile popóreloru crestine; 2) cá si cártile rituali bisericesci trebuie sa fia traduse in limbile feliuriteloru popóre; 3) cá limb'a bisericeasca are sa fia limb'a poporului respectiv; 4) cá limb'a administrativa in afaceri bisericesci la Mitropolie, Episcopie, parohie, manastire, si la totu feliulu de Sinóde trebuie sa fia asiderea limb'a nationale a poporului, clerului, si Archiereiloru respectivi; Can. 85. Apostol, — 2, IV. — 60 Laodic. — 32. Cartag; —

sa considerámu, dicu, numai aceste optu principii din San'a Scriptura, si din Canónele bisericei nóstre, si numai de cátu ne vomu convinge, ca acele stau deasupra inaltimei sciintieloru si cunoscintieloru civilisatóre de astadi.

De-si acestu adeveru s'au sustienutu nestramutatu intre fortunele si vijeliile lumei acesteia, cá si fanarulu luminatoriu pre malurile márii, totusi suntemu siliti a marturisi, ca aceste si acestorú asemene principii din canónele nóstre nu suntu in intrebuintiare practica peste totu in intreag'a nóstra biserica ecumenica, din caus'a aceea simpla, ca dela Statulu celu dintáiu crestinescu din timpii fericitului intailea Imperatu crestinu, Constantinu celu mare, pona la Staturile din dílele nóstre, s'au impededatu punerea in lucrare a acelorú institutiuni bisericesci, cáci Statele fiindu parte absolutistice, parte si constitutionale, dar fatia cu Bisericea, absolutistice, unde se gasesce bisericea nóstra, — ocarmuirea bisericei astfelu ó au strimtoratu, incátu cu dreptu se póte díce, ca Statele acele tienu bisericea si afacerile ei in catusiele volniciei lorú, si nedusiescu cultur'a, civilisatiunea, si inaintarea civilorú lorú crestini in viati'a bisericeasca.

Multiamita lui Dumnezeu, ca noi am ajunsu timpul acela ferice, cându statulu nostru la an. 1848 au stabilitu principiulu egalei îndreptăţiri şi alu libertăţii conştiinţei pentru toate poporele sale fora deosebire de religii, şi principiulu independenţei dela Statu alu afacerilor bisericesci din partea competentelor Auctorităţi, şi si-au rezervatu numai Suprem'a Inspectiune a Coronei.

Dupa ce am ajunsu această epocha norocoasă, Provedinti'a dumnezeiască ne-au şi luminatu pe noi, cum să ne folosim de aceste principii umane ale Statului Patriei noastre, şi cum acele să le aducem în armonie cu Canónele Bisericei noastre; şi asiá în urm'a urmelor amu recastigatu la anul 1864 mitropol'a noastră nationale română, şi s'au inarticulat acea prin Legea IX în a. 1868, şi apoi pe bas'a Canónelor recunoscute prin acum amintit'a lege a Tierii, neamu adunatu într'unu congresu nationalu romanu bisericescu în lun'a lui Octóbre 1868, şi cu învoirea tuturor celor presenti la acestu Congresu amu stabilitu potrivit canónelor unu Statutu organicu pentru afaceri bisericesci, scolari, şi fundationali, care Statutu apoi la a. 1869. s'au sancţionatu de către Locurile preînalte, şi în fine numai decătu s'au şi pusu în lucrare în toate părţile organice ale Mitropoliei noastre spre obsceasc'a multiamita.

Deci iubite Cleru şi poporu credinciosu din Mitropol'a noastră română natională, astfelu fiindu Canónele Bisericei noastre, şi Legile Patriei noastre, precum le-amu espusu mai susu, pórta după ele, şi luminate de ele, avendu fric'a lui Dumnezeu, care este începutulu întiepleţiunei, şi dicându: Dómne! Facie piciorilor mele, şi lumina carărilor mele este Legea Ta!

Sabiu 21 Augustu
2 Septembrie.

1871.

Andreiu m. p.

Archieppu şi Metropolitu.

Jubileulu.

„Fia-care pórta în sine totu ce a trairu.“
Ist. mart. lib. Alf. Esquiros.

O întrebare ni se îmbiá îndată ce amu statu sa cugetámu asupr'a jubileului. Întrebarea acest'a

FOISIÓRA.

Invetiamentulu limbei materne în scólele elementare şi factorulu principalu în acestu ramu de invetiamentu.

(Urmare.)

În lectiunile următoare aru putea trece invetiatoriulu la aplicatiunea predicativa a cuvintelor cualitative cam în chipulu urmatoriu:

Invet: Voi sciti pré bine, asiá credu, cum se chiama cele mai multe lucruri din scóla. Care dintre voi aru scí sa-mi spun mai multe lucruri din scóla? — Pré bine! — Astadi mi-arú placea sa ve inveti ceva, ce n'amu potutu sa ve spunu eri, de aceea fiti cu bagare de séma. Lucrurile, despre care amu vorbitu eri, le amu aicea pré méa. Uitati-ve bine la acest'a, care 'lu amu în mâna. Cum se chiama? — Ce este cret'a? — Care dintre voi inas scie sa-mi spuna cum este cret'a?

Scol.: Cret'a este albă.

Invet.: Déra cum este cernél'a acest'a?

Scol.: Acesta cernél'a este négra.

Invet.: Aicea amu unu lucru, care în privin'ti'a colórei (fetei) lui este totu cá cret'a. Cum este charthi'a?

Invet.: Vedeti copii cernél'a acest'a, cum s'a versatu pré podini? ea nu are picioré, cá sa potemu dice despre ea, ca a fugitu dela unu locu la altulu, şi totusi a ajunsu pâna coló, la banc'a aceea. Cum s'a potutu întempla acest'a? — Despre cernéla nu potemu dice „a fugitu“, „s'a dusu“, „a umblatu“, fiindu ca ea n'are picioré, ci trebuie sa dicem „a cursu.“ Cu cernél'a prin urmare trebuie sa um-

blama cu grigă, pentru ca déca se vérsa, cu rge în toate părţile. De aceea dicem: cernél'a este curgătoare séu fluída. Diceti şi voi cu totii ce amu disu eu! — Cele-lalte lucruri din scóla inas nu suntu curgătoare séu fluide; ci ele suntu tari, solide. Cum este asiá dara tabel'a?

Scol.: Tabel'a este tare (solida).
Invet.: Dara cartea?
Scol.: Cartea este solida.

Invet.: Scire-ai tu baete sa-mi spui mai multe lucruri, care suntu tari (solide)?
Invet.: Fórte bine! dara tu, scire-ai sa-mi spui mai multe lucruri, care suntu curgătoare (fluide)? — Fórte bine.

Invet.: Acum sa trecem pucinu mai departe, déra fiti totu cu aceea-si luare aminte! Aicea pré méa se afla o lineá, şi o cerusa (Invet. misca cerus'a, care se pravalesce pré méa.) Care dintre voi scie sa-mi spuna, pentru ce se misca cerus'a, şi pentru ce nu se misca line'a?

Scol.: Pentru ca cerus'a este rotunda, iérá line'a este colturósa.
Invet.: Ce este acest'a Iulie? — D'a, unu burete; dara acest'a? — fórte bine, o tabela. Dara scire-ai tu sa-mi spuni, care dintre aceste doue lucruri este usioru, şi care greu?

Scol.: Buretele este usioru. Tabel'a este grea.

Invet.: Fórte bine! bagati de séma! déca voi stringe buretele între degete, asiá este ca se apasa si de o parte si de alta? Fiindu ca buretele lu potemu apasá asiá usioru, dicem: buretele este móle. Repetiti si voi acest'a. — Stringeti acum cret'a, tabel'a, cerus'a; potu-se si ele apasá? Nici unele diatr'ensele nu se apasa, sa le

blama cu grigă, pentru ca déca se vérsa, cu rge în toate părţile. De aceea dicem: cernél'a este curgătoare séu fluída. Diceti şi voi cu totii ce amu disu eu! — Cele-lalte lucruri din scóla inas nu suntu curgătoare séu fluide; ci ele suntu tari, solide. Cum este asiá dara tabel'a?

Scol.: Tabel'a este tare (solida).
Invet.: Dara cartea?
Scol.: Cartea este solida.

Invet.: Scire-ai tu baete sa-mi spui mai multe lucruri, care suntu tari (solide)?
Invet.: Fórte bine! dara tu, scire-ai sa-mi spui mai multe lucruri, care suntu curgătoare (fluide)? — Fórte bine.

Invet.: Acum sa trecem pucinu mai departe, déra fiti totu cu aceea-si luare aminte! Aicea pré méa se afla o lineá, şi o cerusa (Invet. misca cerus'a, care se pravalesce pré méa.) Care dintre voi scie sa-mi spuna, pentru ce se misca cerus'a, şi pentru ce nu se misca line'a?

Scol.: Pentru ca cerus'a este rotunda, iérá line'a este colturósa.

Invet.: Ce este acest'a Iulie? — D'a, unu burete; dara acest'a? — fórte bine, o tabela. Dara scire-ai tu sa-mi spuni, care dintre aceste doue lucruri este usioru, şi care greu?

Scol.: Buretele este usioru. Tabel'a este grea.

Invet.: Fórte bine! bagati de séma! déca voi stringe buretele între degete, asiá este ca se apasa si de o parte si de alta? Fiindu ca buretele lu potemu apasá asiá usioru, dicem: buretele este móle. Repetiti si voi acest'a. — Stringeti acum cret'a, tabel'a, cerus'a; potu-se si ele apasá? Nici unele diatr'ensele nu se apasa, sa le

léga în unu corpu, de spiritulu crestinismului, şi cu toate ca a fostu bantuita de invasiuni, de persecutiuni şi de câte rele toate, a remasu existându pâna în timpurile noastre.

Nu este loculu cá sa desfășurám aici istori'a, dara atât'a putem dice, ca pagánismulu germanu (goti), hunicu şi toate cele-lalte pâna la celu ungaru, ba si mai departe s'au sfermatu cu totulu séu s'a tempitu (islamulu) îndat' ce au venit în atingere cu societatea cea condusa de unu Teofilu, Nicet'a şi alti pâna la debilulu Atanasiu. Bu ce e mai multu, acestu societate, remasa fára de pastori, aruncata afara din drepturile ce-i competea, chinuita de sororile ei crestine, de-si a fostu slabita şi întunecata, dara nu s'a stinsu. Unu barbatu i trebui si ea se radicá cu puteri nóne, cu puteri, a căroru binefaceri se voru respandi în departári necalculate, privésca acele tempulu, privésca spatiulu.

Barbatulu acest'a a sositu, intrându în biseric'a noastră în 21 Augustu 1846 Escel. Sea Presántitulu Archiepiscopu şi Metropolitu Andreiu Baronu de Siaguna'.

Serbându astadi jubileulu de 25 ani, va sa dica, periodulu aniloru 25, de cându Escelenti'a Sea P. Archiepiscopu şi Metropolitu Andreiu Baronu de Siaguna' pastoresce biseric'a noastră, ni s'aru paré, ca nu avem sa ne estindem mai departe decatu la amii acesti'a. Scim inas ca istori'a nu pauseza cá si tempulu carele totu tace si totu trece. Nu sta în puterea ómeniloru de a comandá istoriei sa stea pré locu, dara nici de a face intrerumperi, încatu ea în sine sa pórte despartiturile dela cutare pâna la cutare spatiu de tempu. Aceste suntu nise ajutórie, mai multu imaginate pentru noi, cá sa potemu avé puncte de orientare în lab rintulu celu mare de eveneminte. De aceea cu ocaziunea acest'a amu comite unu ce în contra naturei lucrurilor, cându ni amu încercá a incepe contemplarea noastră numai dela 1846 încóce.

Apretiuirea momentelor în cari traimu inas aru fi numai partiale, pentru ca noi amu avé atunci inaintea noastră numai unele urmári, a căroru premise aru fi pentru noi unu ce necunoscutu.

Tempulu nostru, séu periodulu acestu de ani 25, atâtu de memorabili pentru istori'a noastră nationale şi bisericésca, „pórta în sine totu ce a trairu“ în via'ti'a noastră nationale-bisericésca, unificata mai dela începutulu crestinismului. Acestu „totu“ trebuie dara sa-lu avemu întregu dinainte-ne;

Amu simti noi puterea reinviárei noastre déca nu amu scí de caderea noastră si de unde amu cadutu? Amu puté noi stimá eventulu către care nisim déca nu amu cunósce înaltimea către carea ne radicámu?

Cetiti onor, cetitori cele optu principii ce le

stringu cátu de tare, pâna cându me voru durea degetele. Aceste lucruri nu suntu moi: ele suntu din contra tari. Cum e cret'a, tabel'a, cerus'a?

Scol.: Cret'a este tare. Tabel'a este tare. Cerus'a este tare.

Invet.: Vedeti baeti! Condeiulu acest'a în eaderea lui s'a infiptu în podini; nu cum-va scie unulu din voi pentru ce? — Fórte bine! pentru ca este ascutitu. Prin urmare potemu dice: Condeiulu este ascutitu. Repetiti si voi! — Si acest'a cerusa?

Scol.: Acesta cerusa este ascutita.

Invet.: Putére-asi dice asiá ceva si despre lineá? séu despre bastonulu meu? — Nu, bastonulu nu este ascutitu, ci este tempitu; totu asiá si lini'a. Care dintre voi póte sa-mi spuna, ce amu disu eu?

Scol.: Bastonulu este tempitu.

Ne pare reu, ca, pentru scurtimea spatiului, nu ne este cu potintia sa continuám firulu exercitiiloru din cestiune; déra nici nu se póte acest'a într'o disertatiune. Spre acestu sfersitu aru fi de lipsa o carte intréga. Credem inas ca pucinele materii ale convorbiloru produse pâna aci, suntu suficiente pentru ajungerea scopului nostru, de a presentá stim. lectori o mica proba de esemple, care sa servésca de ilustratiune fidela a principiiloru espuse cu privire la valórea „exercitiiloru intuitive“ pentru progresulu invetiamentului limbei materne. Atari exercitii intuitive se potu face si trebuie sa se faca în toate scólele noastre elementare, désa au sa coresponda aceste scopulu loru de cultura, si în specia suntu a se recomandá ele în clasele nó-

vedeti estrase din cartea ce ni se dade că o „dovada nouă“ de „iubirea și îngrijirea“ cu carea ne binecuvântă cerul de 25 de ani încôce, puncti lângă acest'a abisulu în care cadusem, departându-ne de aceste principii, fortiați de impregiară, și veti află dimpreună cu noi, ca eram aproape de a ne perde, și acum ne-amu reafiatu. Suferințele antecesorilor nostri se vede ca nu au fostu nisce sementia spulberata în ventu, s'eu predata pericuniei, ci au fostu sementia caduța în pământulu celu bunu, lucratu și cultivatu de întieptulu agricultor, a cărui ostenele astadi ne adunăm că sa le apretinim și apretuindule sa dăm lauda și multamita lui Ddieu!

Perduti eram și ne-amu aflatu, morti și amu înviate, perduti și morti nu atât din vin'a noastră, câtu din a întâmplărilor. Dada ce vomu sa d'icemu eu aceste? Voim sa dicemu ca în tempulu de 25 de ani încôce ni s'a facutu lumina, amu cunoscutu puseșinea noastră în ori-ce privinția și amu apucatu pre calea înaintărei.

Noi purtăm înse istoria noastră într'ea în noi insine și nu acceptăm decâtu că acum, după ce s'orele principiloru mântuite de noi prin viscolii seclorului începutu a lămîșat pământulu, sa dobândim o era nouă, er'a libertății pre deplinu.

Eata dara însemnata iubileului nostru.

Pentru speranție asiă de întemeiate și întemeiate pre realitatea lucrărilor ce s'au întâplatu spre regenerarea noastră este o datorie și un merit ca ne adunăm că sa le consăntim prin o serbare deosebită. Detoria, pentru că sa arătăm lumii, ca nu sanțemu nici nesimțori nici nerecunoscători; merit pentru că sa atragem atențiunea venitorimei asupr'a temporilor în care are ea sa trăiescă, pentru că și ea sa si aduca aminte de îndatoririle sele. Ea trebuie avisată de tempuri de bunătăți și vistieriele spirituale pastrate și castigate cu mare truda, pentru că sa se pōta bucură de fructele lor. Ea sa fia acea următoria fidelă a prezentului, carea cu mandria sa pōta dice și înca în cele mai departate tempuri: Voi a-ti serbatu reinvierea, noi serbăm și avisăm sa se serbeze v'iet'ia pentru ca noi traim în voi cei ce a-ti traitu, dara și voi traiti în noi cei ce traim!

Germania lui Bismarck.

Totu batându-si jocu de tōta lumea, d. de Bismarck mări pre Prussia, și acum o va mai mări înca batându-si jocu de d. de Beust. De cându a aparut Prussia pre scen'a politica, nu l'amu vedutu vre-odata semnalandu-se altfelu decâtu prin afirmare de acte rapace. Dēca în momentul cându Guillomu I va prezentă tractatulu de alianția spre

a-lu subscrie, Franciscu Iosifu 'si-aru amintit înca cuvintele exprimate de Maria Theresia cu câte d'ile înainte de mōrte-i: „Marimea Hohenzollernilor va fi perderea Austriei, și o nenorocire pentru pacea lumii și pentru civilizațiunea modernă,“ cuvinte pre care „Buletinulu internatiunali“ din Dresd'a, le para-fă cu curagiu, suntu acum doi ani!

Missiunea divină a Prussiei s'a afirmatu prin sugrumarea Poloniei, prin aneșirea Schleswig-Holsteinului; și perfidi'a i dovedita cu acēsta ocaziune în faț'a Austriei, prin destronarea regelui Hanoverei, Electorelui de Hesse, și ducelui de Nassau; prin violențele exercitate asupr'a statelor mici germane, prin rebelulu fratucidu din 1866, precum și prin macelulu Franciei și luarea în posesiune a două provincie, cari nu voru nici mōrte sa fia germane. Dada, trebuie sa marturisim, ea nu se radică atâtu de susu, decâtu gratia orbirei unor'a și dobitociei altor'a!

Că sa liniscēsa pre Angli'a și pre Russia cându cu rebelulu daneșu, Prussia luă de devisa principiulu nationalitatilor; că sa adorma pre leulu de la Taileri, ea și promise Rhinulu; că sa si asigure neutralitatea statelor mari vecine, cându cu rebelulu din 1870, ea dise Italiei: dote la Roma! Angliei: voi distruge o preponderanția devenita de nesuferitu pentru totil Austriei; voi sdrobi pe inamiculu teu ereditariu, voi sdrobi adevărata causa a perderei ce ai suferitu în Lombardi'a și Veneti'a, și te voi salvă de cosiemerulu muscalescul Rusiei: vei avea cheile Constantinopolei!

Missiunea Prussiei, prin cucerirea ambelor provincie franceze, odinōra germane, nu este înca implinita. Aceea ce-i trebuie Prussiei, aceea la care aspira ea, este intrunirea cu Germani'a a cantōnelor germane helvetiche și provinciilor germane de pre-Baltic'a. Si totulu ne dovedesce ca cucerirea acestorulu ultime provincie este ceea urmăresce tractatulu dela Gastein. Sa ne amintim ceea ce a disu generalulu Moltke congediāndu o deputatiune dela Goerlitz care veni-se sa-i depne unu pergamentu de cetățienū onorariu alu acelu orasiu: „Numai cându ne vomu întōrce triumfatori dintr'unu rebelu mare ce vomu mai avea, vomu putea vorbi de o pace definitivă.“ Înțelegerea ce s'a stabilitu între Austri'a și Prussia, și care se dice ca se va sancțiună printr'unu tractatu, ne indica de ajunsu pre inamiculu cu care are a se luptă Prussia. Numai printr'unu tractatu de alianția cu Franci'a, Russia va putea face sa trēca dela dens'a acestu paharu.

La asertiunea facuta de principele de Bismarck mai multorulu persōne, cari alergara sa-lu salute cu ocaziunea trecerei la Leipzig, d. de Bis-

marck le dise că vomu avea o lungă seria de ani de pace.

O dovēda ca nu ne încelām mentionāndu ca cestiunea religiōsă va fi unulu din primele obiecte de întrevorbiri dintre ambii cancelari, este colen care o apuca principele de Bismarck care, precum se știe, a trecut prin Munich, unde avu o lungă conferinția cu d. de Lutz. Asiă dara, de s'aru a-deveri ca portfoliulu d'ui comite de Bray se va dă d'ui comite de Hegnenberg-Dux, este lesne a prevedea regulările ce se voru face la Gastein atingetorin de acestu punctu, de oro-ce d. Hegnenberg-Dux a fostu ex-comunicatu că unulu ce a subscrisu adres'a „Museum“ cătra d. canonicu Doelinger.

Ceea ce atrage mai cu sēma atențiunea acelor'a ce se interesēza de afacerile religiōse, — și aceste afaceri suntu atâtu de strinsu legate de politica încātu este cu neputinția a le separă, — este feliulu acelu de congressu ce se va tenē la Berlinu în lun'a lui Octobru și la care au fostu invitatu toti protestantii evanghelici ai Germaniei. Acēsta intrunire este motivata din lupt'a ce țiene germanismulu cu papismulu pre terenulu religiōsu, și scopulu este de a avisă la midiolōcele cum aru face pre catolicismu în Germani'a cu totulu independent de Rom'a.

Intr'unu cuventu, este continuarea luptei la care asistām d'ntre Francei'a considerata că celu mai putinte statu latinu, și Germani'a. Prussia nu voiesce nmai a germanisă, e vrea sa sterpēscă din Germani'a, spre a-si asigură domnirea, totu ce este latinu, fia de origine, fia de religiune.

„Tr. Carp.“

Dispositiuni contr'a colerei.

Ministrulu de interne a emisu următorea ordinațiune circularia cătra jurisdicțiuni:

„După unu raportu alu consulatulu c. r. austro-ungurescu în Königsberg, a eruptu în 26 Iuliu în acestu orasiu colera, de care se bolnavira de atunci 97 individi, 53 dintre ei perira, 44 se afla în tractamentu medicale; asiă dara numărulu midiolocu nu e însemnatu la o poporațiune mai mare de 100,000 suflete.

După o impartășire privata, ce mi-a sositu din Stettinu cu datulu 8 I. c., bōl'a acēst'a trece, pornindu din Ostulu Rusiei, preste Stettinu spre Vestu, în care orasiu se ivira în cele două d'ile din urma două bolnaviri de colera, trei individi murira însa în apropierea Stettinului la unu locu.

În Stettinu nu se mai aretara de atunci casuri de colera, după unu anunțu din 17 I. c., se

sire elementare I. și II., unde voru avea aceste exercitii, sub conducerea întieptulu a unui invetiatoriu espartu rezultate frumoșe.

Că o continuare și perfecțiune a exercitiilor intuitive, suntu de a se privi „exercitiile de cugetare și de stilu,“ care amu dori și aru putea sa fia introduse că obiectu separatu în clasele elementare norm. III. și IV., precum și în clasele elementare reale și gimnasiale.

După ce a ajunsu unu copilu prin exercitiile intuitive, prin convorbirile invetiatoriuului respectiv cu scolariu se, asiă departe, că sa cunōscă acēsti'a diferite obiecte, diferite actiuni, diferite însusiri ale obiectelor, chiaru, determinatu, scopulu exercitiilor următoare e: de a invetiă pre copilu mai departe sa mediteze asupr'a acelorulu lucruri, activități și însusiri, sa cugete asupr'a a totu ce pōte elu dice despre acele. Cu alte cuvinte scopulu exercitiilor următoare e: de a conduce pre scolariu la aflarea ideiloru despre lucrurile esperintiei lor. Ideile se cugetările suntu lucrulu principalu la ori-ce espositia s'eu pertractare verbală se scripturală. Fără ideii nici o lucrare spirituala. De aci vine, ca multi scolari se plāngu, avendu sa lucreze unele se alt'ele teme, ca nu știu, ce sa scrie, cu alte cuvinte, ca n'au idei. Acelu scopu, de a află idei, lu potu ajunge scolariu prin „exercitiu de cugetare,“ cari, în câtu ideile au sa fia esprese în visibilu, se numesc și „exercitiu stilistic.“

Doște suntu scopurile, spre care țientescu „exercitiile de cugetare și de stilu“: mai întâu unu scopu realu (materialu), și alu doilea unu scopu formalu. Scopulu realu si-lu ajungu exercitiile din cestiune oferindu scolariilor mijlocele pentru acuirarea și înmulțirea ideilor lor.

Ori-ce pertractare se espositia verbală se scripturală trebuie sa copriada în sine idei; acestea suntu materialulu, din care si construșcu scolariu edificiulu ori-cărei lucruri, alu carei copriusu trebuie sa-lu afle ei însiși prin meditațiune propria. Alu doilea scopu, celu formalu, care lu au exercitiile din cestiune, e: de a se exercitā și a cultivā poterea cugetarei și a judecătiei unu scolariu, ar-tāndu-i-se diferitele puncte de vedere, din care se potu observā și judecā lucrurile oferindu-i-se o varietate de forme de modelu, că sa pōta observā, meditā și petrunde cu judecat'a seă ori-ce altu obiectu alu esperintiei sele din asemenea puncte de vedere, după formele de modelu cunoscute, intiparite în spiritulu se. P. E.:

E s e m p l u d e m o d e l u . C u g e t ā r i d e s p r e c r e t a .

1. Cret'a este alba. 2. Nu are nici o forma hotarātă, pōte sa fia colțuroșă și rotunda. 3. De ordinariu însa se taie în bucati în patru m. h. 4. Cret'a se țiene de petri și se găsesc în starea ei primitiva că petra în muntii de creta. 5. În unele țeri se afla muntii, care constau numai din stānci de creta. 6. Se afla creta fină, mai puțin fină și dură. 7. Cându scriem cu cret'a, observām, ca ea este mai multu se mai puțin mōle. 8. În creta se afla adese-ori petricele și granție de nășip. 9. Cu cret'a potemu scrie pre lemnu, lespede, pre pânza, pele etc. 10. În seola scriem cu cret'a pre o tabelă neșă. 11. Croitorulu înca întrebuințēza cret'a adese-ori, pentru de a-si însemnă croiel'a unei haine (vestimentu) pre postavu etc.

După ce au cetitu scolariu esemplulu de modelu, invetiatoriuulu se adresēza cătra ei cu întrebările următoare:

Invet.: Că'e cugetari suntu în esemplulu de modelu, care l'amu cetitu?

Scol.: Unspre-diece cugetari.

Invet.: Ce se dice în punctu I. de pre creta?

Scol.: Se dice, ca cret'a este alba.

Invet.: Despre ce se vorbesce, cându se d'ce despre creta, ca este alba?

Scol.: Despre faci'a se colōrea cret'i.

Invet.: Dera în punct. 2-lea despre ce se vorbesce?

Scol.: În punct. 2-lea se dice, ca cret'a n'are nici o forma hotarita, pōte fi colțuroșă se rotunda.

Invet.: Si în punct. alu 3-lea?

Scol.: În punct. 3-lea se dice despre creta, ca ea se taie de ordinariu în bucati lungi în patru muchi.

Invet.: Nu s'aru putea coprinde punctele aceste două, dicerile acēste două despre creta sub o numire? Ce arata ele amendoue?

Scol.: Ele amendoue arata form'a cretei.

Invet.: Fōrte bine! în p. 2 și 3 se vorbesce despre form'a cretei. Dera în p. 4 și 5 despre ce se vorbesce?

Scol.: În p. 4 și 5 se vorbesce despre loculu aflarei cretei, se de unde și din ce se nasce cret'a.

Invet.: Cum amu putea numi loculu nascerei cretei printr'unu cuventu? — Loculu nascerei cretei l'amu putea numi cu unu cuventu: originea cretei. Cum se numesce printr'o numire loculu nascerei cretei?

Scol.: O r i g i n e a cretei.

Si asiă mai încolo despre tōte cele-falte puncte.

(Va urmă.)

constatara inse trei bolnaviri de colera, caror'a li urma morlea in apropierea acestui orasiu in dōne sate, ce jacu la fluviulu Oderu; in fine erupse, dupa o telegrama sosita astadi jurnaleloru, acēsta bōla in cerolu Pellkalla, Oletzko, Lick si Insterberg

De-si pāna de fatia se ivira acēst'a epidemia numai in comune, care jacu departe de confiniile tieriei nōstre, totosi, de ore-co e cu potintia, cā epidemia cestiunata sa ia dimensiuni mai mari si sa se apropie de confiniile patriei nōstre, se vedesce dejā acum de necesariu, spre delaturarea unui pericolu eventualu, a luā mesuri preventive, care sa pōta servi pentru suprimerea epidemiei eventuali, pentru impiedecarea imprasciārei ei, pentru ingrigirea corespondietōre, adapostirea si tractamentulu bolnaviloru, cu deosebire inse pentru deslucirea si explicarea despre natur'a bōlei la poporu, despre diagnose si decursulu ei, despre procederea si tinerea dietica observanda in decursulu ei.

Spre ajungerea acestui scopu e mai inainte de tōte neapera de lipsa, afara de aplicarea dispozițiilor medicino-politiane sustatōre de curare si apere pentru suprimerea epidemieloru, ce grasēza intru omeni si pentru impiedecarea imprasciārei ei, a se dā poporulu prin o instructiune cātu se pōte mai scurta, inse populara si precisa despre natura, si simptome si decurgere si, in casu cāndu ajutoriu medicalu nu e la indemana, despre ajutorint'a prima necesaria.

Pentru edarea cātu mai grabnica a acestei instructiuni prin barbati de specialitate, carea va precisā totu odata si principiile fundamentali ale celor-lalte dispozițiuni medicino-politiane introducende, amu luat mesuri.

Pāna ce ele se voru tramite oficiatelor spre orientare, afu de necesariu a provoā jurisdictionile, cā sa se ia urmatōrele mesuri, cari a priori suntu a se introduce, mai nainte de ce va erumpē epidemia :

1. E a se indreptā atentiune deosebita la tinerea in curatienia a stradelor si locuintelor. De aceea e a se luā dispozițiunea, in deosebi in orasie mai mari, cā coșiele si carausii sa se restringā, la casu din contra pre lānga pedēpsa grea, a carā indata sēu celu pucinu sēr'a in tōta diu'a, gunoialu dela locurile lor de stare, care totu-dē-un'a ofera ocașiane pentru molipsirea aerului. Pentru tinerea in curatienia si aerarea corespondietōria a caselor e inse a se ordinā, cā portile, care de obsce tōta diu'a stau numai de diumetate deschise, sa stēa cu totulu deschise in orasie mai impopulate si cu deosebire in stradele inguste ale acelor'a.

2. Polit'a de piatia e a se ocārmui cu strictelia si a se intredice strictu vinderea pōmelor necōpte, pesciloru stricati si a tuturoru objectelor de alimentatiune contrarie sanetātiei.

Suntū a se desinfiltrā cu deosebire reteratele si canalele pre tōta diu'a d'aci inainte in localitāti publice, unde comunica multe persōne, in deosebi caletori, spre e. in otele, crājme teatre, mai departe in gare si in statiunile drumurilor de feru, si e datorint'a oficiatelor a se convinge despre esecutarea punctuale a acestei mesuri momentōse.

Desinfiltrarea se face, dēca se varsa pre tōta diu'a in reterata sēu canolu etc. dupa numerulu persōnelor sēu locuitoriloru cātu 1 1/2 lotu vitriolu feratu topitu intr'unu patrariu de apa.

4. Macaru de pāna de facia nu s'a observatu in tōta tier'a nici cea mai mica urma de epidemia acēst'a, sa-si indrepte oficiatole atentiunea intr'acolo, la casu, ca epidemia sa se ivēsca in urm'a vre-unei impregiurāri, a luā mesuri mai nainte de vreme pentru adapostirea, ingrigirea si tractarea medicale a pacientiloru eventuali, intr'unu modu nebatatoriu la ochi si fāra de o itimidā ne necesariu poporulu seu alu transpune intr'o iritatiune daunatiōsa.

5. In fine sa mi se impartasiēsca erumperea epidemiei, chiaru si ivirea numai unui casu singulariu, dēca se va constatā oficialmintē, neamenatu, unde se pōte pre cale telegrafica.

Pest'a 23 Augustu 1871.

V. T o t h.

Varietāti.

*(La serbarea dela Putn'a) se voru impārti medalie comemorative, de argintu

si bronzu, parte facute de cātra comitetulu centralu din Vien'a, parte de cātra dl. Mihailu Cogalnicēnu.

*(Delegatii) din partea I. P. S. Mitropolitulu Moldovei si Sucevei cā reprezentantu alu clerulu Moldovei, pentru serbarea la Putn'a suntu P. S. Loru Episcopii Filaretu Scribanu si Iosifu Bobulescu, Archimandritulu Ieronimu Butiurēnu si Archidiaconulu Mitropoliei Hectare Apostoliu.

*(Delegatii) din partea comunei Vasluiu au sositu in urb'a (Iassi), aducādu cu sine si stindardulu facutu din partea acelei urbe. —

*(Relativu la serbarea in memori'a lui „Stefanu celu Mare“) dupa cum amu fostu aretatu in numerulu trecutulu alu foiei nōstre, mai multi cetatienii din urb'a nōstra neputendu a merge pāna la Putn'a, voru solemnisā acēsta serbare aice la biseric'a S. Nicolae celu Domnescu, Domineea in 15 ale corentei unde va cāntā si music'a comunei, acordata gratisu de on. Primariu. Cu ocașiane acestei serbāri memorabile, dl. Ioanu Pannaitiu, episcopulu bisericei Vovideni'a, va impārti in aceea-si di o soma de pāne si vinu la seraci; totu de asemenea va face si dl. Ioanu Climente, episcopulu bisericei S. Haralambie. „C. de I.“

*(MM. LL. Domnolus si Domn'a) petrecu inca totu la monastirea Sinai. Dintre domnii ministri dl. Generalu Tell s'a intorsu din caletori'a sea dimpreuna cu dl. N. Cretulescu; dl. generalu Florescu a plecatu la Carlsbad, iēra dl. Lascaru Catargiu la Sinai, chiamatu fiindu — dupa cum se dice — de M. Sea. — „Cur' de I.“

*(Imprumutul romanu.) Cētimu in „Monitoriulu“ Romaniei urmatōrele: Pāna la publicarea rezultatulu definitivu si a listelor de subscriptioni, cari s'au inchisu asta-sēra, in 30. Iuliu pentru imprumutul de 78 miliōne lei, in bunuri domeniāli, sa face cunoscutu, ca cu 15 miliōne bunuri domeniāli rezervate pentru acutirea detoriei cātra cass'a de depuneri si consemnatiuni sum'a, de 78 miliōne lei, prevediuta prin legea dela 19. Iuniu, anulu curentu, se afla pre deplinu acoperita.

*(Inventiuni noue de insielaciu n e.) Unu tieranu din Karmacs, (com. Zal'a) primisē dilele trecute un'a epistola dela fiulu seu Alesandru, soldatu in regimentulu 6. de artileria, pre care nulu vediu de multu, si care i scrie, ca jace bolnavu in spitalu, dar' se semte fericitu a fi facutu cunoscuti'a unui medicu militar, care i a promise, ca pre lānga unu onorariu bunu, lu va eliberā dela militia. Parintele, in estasulu seu de bucurie, ca iēra si pōte vedē pre fiulu seu, si cāstiga cu mare greutate banii trebuintiosi in suma de 225 fl. v. a. si caletori numai decātu la Pest'a. Dupa instructiunea, ce i s'a datu prin epistola, tieranulu stētu la 7 ore dimineti'a la pōrt'a museului. Cu ce-va mai tārdu veni unu barbatu imbracatu bine, in etate de 55—60 ani si apropiandu-se de tieranu, lu intrebā „ca dōra ascēpta dupa fiulu seu? la ce acēst'a dāndu-i respunsu pozitivu — strainulu necunoscutu indrumā pre bietulu parinte cā sa mērga cu calea ferata de cai pāna la cass'a orfanala, unde lu astepta fiulu seu. — Tieranulu facu precumu i s'a disu. Inaintea cassei orfanale, stā unu altu individuu necunoscutu, care se recomandā cā medicu si spuse ca feciorulu e fōrte bolnavu si pentru aceea nice nu e iertatu sa vina afara, asigurā inse pre bietulu omu ca va eliberā pre fecioru dela militia. Tieranulu prinsu in cursa, scōsesse banii si si i dedū presuntivulu medicu, care voi a-i impachetā; nu preste multu dedū bietulu parinte pre langa pachetu si un'a epistola, cu care dise ca lu va potē aflā in edificiuulu „Neugebäude.“ Tieranulu se depārtā cu mare multumita; mai tārdu inse i treuū prin minte ca ar' fi bine se numere banii, desfacu deci pachetulu, inse in locu de bani aflā un'a cōla de papiru; deschise apoi epistol'a si spre marea lui mirare vediu, ca in epistola nu e scrisu nimicu. Veditendu-se astfelu insielatu, se grabise a face aretare la capitanatulu cetātiei.

*(Incendiarile in Russi'a), cari de unu tempu incōce luara o dimensiune infioritōria, inca totu nu mai incēta, bā, precum ni anuncia scirile mai nēue ele crescu din di ce merge; nu este di, in care sa nu se intemple focuri; orasie, sate se prefacu in cenus'a. Dilele trecute a dearsu cetatea Poloczku, iēr' mai corendu cetatea Cazanu. Cu cātu temeritate pasiescu malefactorii se pōte vedē si de acolo, ca in unele cetāti s'a aflatu epistole anonime, ba chiaru placate si anun-

ciuri, prin cari pacinbii locuitori se amenintia cu focu. Daunele cauzate se urca la miliōne; societatea de asecurare singura a avutu, prin dearderea cetātiei Poloczku, o dauna de 500,000 ruble. Foculu in cetatea diu urma a eruptu Sāmbata si a duratu o di si o nōpte; comandantele institutulu militarulu a cerutu dela magistratulu cetātiloru Vittebscu si Dūnaburg, pompe prin telegrafu, acestea sosira inse fōrte tārdu. Indignatiune generale a causatu cu acēsta ocașione portarea, sēu mai bine disu bigotismulu religionarulu alu jidaniloru, cari in faci'a pericolulu ce amenintia averea loru chiaru asiā cā si a crestiniiloru, stateau cu mānile in sinu, fāra a dā māna de ajutoriu, si la provocarea commissariulu respunsura, „nu este iertatu, de ore-co adi e Sāmbeta.“

Mainou.

La serbarea jubileulu a sositu Ilustritatea Sea Prēsantitulu P. Ioanu Popasu, Episcopulu Caransebesiulu, P. Vicariu episcopescu Mironu Romanu si unu numeru fōrte insemnatu de Protopresbiteri, Preoti si mireni din provinci'a metropolitana intrēga. Serbarea este splendida.

Ad. nr. 217—1871.

Concursu.

Conformu conclusulu adunārei gen. a Asoc. tne. tēnute in 7—8 Augustu cal. n. a. c. la [Fagarasiu p. 19, se publica prin acēst'a concursu, la urmatōrele stipendie si ajutorie :

1. La dōne stipendie pentru doi juristi, de cātu 150 fl. cu indetorierea, ca acēst'a, sa implinēsca lucrarile de scriitori in cancelari'a Asociatiunei (din Sabiiu).
2. La dōne stipendie de cātu 400 fl. pentru doi ascultatori de filosofia.
3. La unu stipendiu de 400 fl. pentru unu ascultatoriu de politechnica.
4. La unu stipendiu de 400 fl. pentru unu elevu de silvicultura.
5. La trei stipendie de cātu 50 fl. pentru trei gimnasisti.
6. La dōne stipendie de cātu 50 fl. pentru doi elevi la scōtele reali.
7. La unu stipendiu de 50 fl. pentru unu elevu la scōla comerciala.
8. La patru ajutorie, de cātu 50 fl. pentru 4 sodali de meseria, cualificati a se face maestri.
9. La diece ajutorie de cātu 25 fl. pentru 10 inventiacei de meseria. —

Terminulu concursulu, pentru stipendiale si ajutoriale susu insemnate, se defige pre 20 Septembredupa calendarulu nou anulu curente.

Concurentii la stipendiale de sub pos. 1, 2, 3, 4, 5, 6, si 7, au de a-si asterne la subscrisulu comitetu pāna la terminulu mai susu indigitatu, concursele lor, prevediute cu urmatōrele documente :

a) carte de botezu, b) testimoniu despre anulu scolaristicu 1870/1 respective concurentii la stipendiale de sub pas. 1, 2, 3 si 4, au se produca testimoniu de maturitate, si in casu, cāndu voru obtienē vre-unn stipendiu, sa dee reversu subscrisu de ei insisi, prin carele sa se deoblige, cum ca dupa absolvirea studialor, voru servi in patria, incātu si voru aflā postu corespondietoriu, si in fine c) testimoniu de paupertate.

Dela concurentii la ajutoriale de sub pas. 8, pre lānga atestatulu de botezu — se recere dela maestrulu resp. adeverintia despre aceea cum ca suntu cualificati de a se face maestri.

Iēr' dela concurentii la ajutoriele de sub pas. 9, — pre lānga atestatulu de botezu se recere adeverintia dela maestrulu resp. despre desteritatea si diligintia in meseria, cu care s'au ocupatu. *) —

Sabiiu in 26 Augustu cal. n. 1871.

Comitetulu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporulu romanu. —

*) Celelalte diuare romane inca suntu rogate a reproduce in colōnele sele acestu concursu.

Reuniunea sodaliloru romani se aduna Dumineca sēr'a la 9 ore in grādin'a Gerlitiana la o petrecere cordiala.

Comitetulu.